

Hrvatsko neurološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora

Zdravka Poljaković¹✉

¹ Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinički bolnički centar Zagreb

Dan crvenih haljina – Nacionalni dan borbe protiv moždanog udara u žena

Već unatrag šest godina svakog prvog petka u veljači crvena boja dominira u brojnim gradovima Republike Hrvatske u svim varijantama obilježja, ali poglavito kao odjevni predmet ili barem sitni crveni detalj umetnut u svakodnevnicu ženske populacije. Razlog je javnozdravstvena akcija *Dan crvenih haljina* koja traje cijeli taj tjedan, obuhvaćajući raznovrsne preventivne aktivnosti za građane, stručne programe i skupove te na kraju, toga prvog petka u veljači, i završnu svečanost tijekom koje se na različite načine uz pomoć umjetnosti i mode progovara o značaju prevencije i prepoznavanja moždanog udara u žena. Akcija je od prve godine bila prihvaćena u brojnim medicinskim, ali i nemedicinskim ustanovama diljem Hrvatske, budeći svijest o specifičnostima moždanog udara u žena te potičući promjene u razmišljanju, promjene u načinu života i nove spoznaje o ovoj bolesti koju današnjim metodama možemo i moramo učinkovitije i spriječiti i liječiti.

ORGANIZACIJSKI ODBOR
AKCIJE *DAN CRVENIH HALJINA*
PROF. DR. SC. ARIJANA
LOVRENČIĆ HUZZAN
PROF. DR. SC. MARINA ROJE
BEDEKOVIĆ
PRIM. DR. SC. SVJETLANA ŠUPE
PRIM. DR. SC. VESNA
MATIJEVIĆ
DINAH VODANOVIĆ, MAG.
LOGOPEDIJE

Zašto o moždanom udaru?

Moždani udar drugi je vodeći uzrok smrti u Europi i svijetu s oko 6,5 milijuna smrti godišnje, pri čemu je uzrok smrti za 13% umrlih žena i 9% umrlih muškaraca. U Hrvatskoj je moždani udar već godinama drugi uzrok smrtnosti s oko 5.000 umrlih godišnje, što čini udio od oko 9% ukupnog mortaliteta. No, ako pogledamo smrtnost prema spolovima, onda svake godine od moždanog udara umre više od 2.100 muškaraca i gotovo 3.000 žena. Moždani udar je nažalost i prvi uzrok invaliditeta i u svijetu i u RH. Svake godine u Hrvatskoj od moždanog udara oboli oko 12.000 osoba, pri čemu najmanje trećina nakon moždanog udara ima posljedice bolesti u smislu određenog stupnja invaliditeta. Kada govorimo o raspodjeli prema dobi i spolu, onda se može vidjeti da je učestalost moždanog udara nešto veća u žena u mlađoj životnoj dobi (do 45 godina), veća u muškaraca u dobi od 45 – 65 godina, da bi u dobi nakon 65. godine žene ponovno preuzele neslavno vodstvo u broju oboljelih od moždanog udara. Prema statističkim podacima za 2022. godinu, od moždanog udara umrijet će veći postotak žena u odnosu na muškarce, a ako usporedimo smrtnost od moždanog udara u žena sa smrtnošću od na primjer raka dojke, za istu je godinu smrtnost od moždanog udara gotovo četiri puta veća. Kada govorimo o težini moždanog udara, u mlađoj životnoj dobi srećom se radi o blažim oblicima koji će ostaviti manje posljedice u smislu fizičkog invaliditeta, no vrlo često u procjeni posljedica zaboravljamo psihološki i kognitivni učinak preboljeloga moždanog udara, što će itekako utjecati na kvalitetu života kod oboljele osobe. Upravo zbog toga moždani udar u osoba mlađe životne dobi zahtijeva posebnu pažnju zajednice, budući da se radi o osobi pred kojom je cijeli životni i radni vijek, a kod koje same fizičke posljedice ne moraju biti jasno vidljive i procjenjive. Na kraju, iako je najveći broj oboljelih u dobi iznad 65. godine života, znači u dobi koja se općenito smatra starijom životnom dobi, moramo znati da je u današnje vrijeme ukupna duljina trajanja kvalitetnog života značajno produljena

✉ Adresa za dopisivanje:

Prof. dr. sc. Zdravka Poljaković, dr. med.; Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinički bolnički centar Zagreb, Kišpatičeva 12, 10000 Zagreb; e-pošta: zpoljakovic@mef.hr

SL. 1. ZAVRŠNA SVEČANOST DANA CRVENIH HALJINA, HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE, 2. VELJAČE 2024. MODNA REVIIJA ŽENA KOJE SU PREBOLJELE MOŽDANI UDAR U CRVENIM HALJINAMA, UMJETNICI KOJI SU UVELIČALI SVEČANOST I ORGANIZATORICE AKCIJE

SL. 2. HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE, SVEČANA LOŽA, ZAVRŠNA SVEČANOST DANA CRVENIH HALJINA 2. VELJAČE 2024.

te da su moždani udari u dobi iznad 65. godine života obično težeg oblika s većim stupnjem invaliditeta i ovisnosti o brizi druge osobe. Upravo zbog toga je prevencija, rano prepoznavanje i adekvatno liječenje moždanog udara u svakoj životnoj dobi ključan čimbenik zdravstvene zaštite i mjerilo zdravstvene učinkovitosti sustava imajući u vidu i medicinske i socioekonomske posljedice ove bolesti.

Znamo li uzroke moždanog udara i možemo li spriječiti moždani udar?

Uzroci moždanog udara itekako su poznati i danas je postotak moždanih udara kod kojih se ne uspije otkriti uzrok ispod 10% svih moždanih udara (za usporedbu, omjer moždanih udara za koje se nije mogao otkriti uzrok prije dvadesetak godina iznosio je gotovo trećinu svih moždanih udara). Nažalost, usprkos činjenici da se neprekidno naglašava važnost praćenja i liječenja određenih kroničnih bolesti koje imaju izravan učinak na cirkulacijski sustav organizma, odnosno krvne žile cijelog organizma koje uključuju na prvom mjestu krvne žile mozga (i posljedično oštećenje moždanog krvotoka), srca i bubrega, još uvijek ne postoji dovoljna prosvijećenost stanovništva općenito, a to možemo posebno naglasiti i u Hrvatskoj. Na prvom se mjestu radi o kontroli i regulaciji krvnog tlaka (više od polovice osoba koje znaju da imaju povišeni krvni tlak ne liječe ga uopće ili ga liječe neučinkovito), kontroli i regulaciji dijabetesa, kontroli i regulaciji poremećaja metabolizma masnoća. Dodatno su tu još srčane bolesti, na prvom mjestu određene srčane aritmije, koje ponekad i ne moraju predstavljati značajan rizik za razvoj srčanih tegoba, ali su jedan od najznačajnijih čimbenika rizika za razvoj moždanog udara upravo u starijoj životnoj dobi (dakle, kada se on najčešće i javlja).

A sve nabrojeno moguće je liječiti, kontrolirati i dovesti u razinu koja snižava rizik za razvoj moždanog udara do prihvatljivih vrijednosti, odnosno praktički razine rizika zdrave populacije. Kada uza sve to dodamo i loše životne navike kao što je nedostatna fizička aktivnost, pušenje, alkohol i pretilost – nabrojili smo više od 80% razloga nastanka moždanog udara koje je u potpunosti moguće kontrolirati, promijeniti i liječiti te tako spriječiti razvoj moždanog udara.

Zašto baš žene?

Žene osim već nabrojanih uzroka imaju i neke dodatne na koje je potrebno obratiti pažnju, a to su: hormonalni status tijekom trudnoće i neposredno nakon poroda (što može dovesti do povećanog rizika za trombotički incident odnosno nastanak ugrušaka u cirkulaciji, pri čemu raste rizik začepljenja određene krvne žile u mozgu i ometanja adekvatnog protoka krvi), određena terapija (kao što je na prvom mjestu hormonalna terapija), migrenske glavobolje, značajno češće u žena (kada u slučaju postojanja još jednog čimbenika rizika, a na prvom mjestu u slučaju pušenja, rizik nastanka moždanog udara raste nekoliko puta), određene mor-

fološke promjene krvnih žila (koje također mogu doprinijeti povećanom riziku stvaranja ugruška ili pucanja krvnih žila). Žene daleko češće doživljavaju moždani udar u dobi iznad 70. godine života. Također, žene će nažalost imati i lošiji ishod liječenja, upravo zbog činjenice da češće žive same, zbog čega u prosjeku kasnije dolaze u bolnicu, te u kasnijem tijeku bolesti imaju lošiju brigu zajednice, a često i same zanemaruju simptome ili već spomenute kronične bolesti koje niti ne dijagnosticiraju niti ne liječe. Žene će daleko češće svoje svakodnevne obaveze staviti ispred svoga zdravlja i odlazak liječniku doći će na red tek nakon obavljenih svakodnevnih obaveza. U brojnim ispitivanjima žene su zapostavljena skupina te će i određene metode liječenja biti manje definirane u ženskoj populaciji...

Upravo je zbog toga javnozdravstvena akcija *Dan crvenih haljina*, započeta 2019. godine u organizaciji Hrvatskoga neurološkog društva HLZ-a uz pomoć i suorganizaciju Grada Zagreba, namijenjena upravo ženama i osvješćivanju žena svih dobnih skupina o važnosti očuvanja zdravlja. Akcija ima međunarodni karakter čija je posebnost završna svečanost tijekom koje žene koje su preboljele moždani udar postaju manekenke noseći modnu reviju crvenih haljina. No, prije ovoga optimističnog dijela programa, ove nam hrabre žene pričaju i svoje potrebne priče o vlastitom doživljaju ove zastrašujuće bolesti postajući tako i ambasadoricama naše akcije. Neizmijerno smo kao organizatori akcije *Dan crvenih haljina* ponosni da je ova poruka prepoznata te da je ovaj dan proglašen ove godine i Nacionalnim danom borbe protiv moždanog udara u žena.

